

Avdelningen för utbildning och arbetsmarknad
Karin Perols, Ulrica Runemar, Åsa Karlsson

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: maria.wikhall@regeringskansliet.se

Vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet Ds 2021:27

Sammanfattning

- I SKR:s dialog med kommuner och regioner framkommer tydligt att det saknas tillit till att regeringen och Arbetsförmedlingen kommer att säkra en fungerande arbetsmarknadspolitisk verksamhet som svarar mot behoven hos olika målgrupper arbetslösa och arbetsgivare i hela landet. Den beskrivning som ges i promemorian av verksamhetens inriktning motsvarar i flera delar vad SKR har efterfrågat men regeringen behöver besvara hur den till skillnad från nuläget ska få genomslag i praktiken. Det kräver en tydligare styrning från regeringen, följsamhet från Arbetsförmedlingen och kvalitetssäkring av anskaffade insatser.
- SKR understryker behovet av en likvärdig tillgång till service och insatser samt ändamålsenlig lokal närvaro. SKR delar inte Arbetsförmedlingens nuvarande analys att myndigheten har en tillräcklig lokal närvaro. Det behövs ytterligare insatser för att alla arbetssökande ska kunna få stöd som främjar möjligheter att självständigt verka för att nå mål om arbete och självförsörjning. SKR föreslår att en extern part, t. ex. IFAU, får uppdrag att kartlägga och analysera om den lokala närvaron är ändamålsenlig utifrån uppdraget och om tillgången till service och insatser är likvärdig.
- SKR välkomnar besked att kommuner ska kunna vara utförare av arbetsmarknadspolitiska insatser genom överenskommelselösningar med ersättning från Arbetsförmedlingen. SKR anser att insatser till vissa målgrupper som står längre från arbetsmarknaden *i första hand* ska sökas genom sådana överenskommelselösningar med kommuner och att insatserna ska kunna omfatta såväl koordinerande, vägledande och rustande som arbetsplatsnära och matchande inslag. Det är angeläget med skyndsamma besked om vilka insatser och villkor som är aktuella för överenskommelselösningar. SKR efterlyser en fortsatt dialog med regeringen och framför återigen möjligheten att omgående påbörja en pilot.
- En hållbar reformering måste på ett tydligare sätt bygga på en analys av behoven hos olika målgrupper arbetslösa och arbetsgivare liksom hos olika aktörer, bland annat kommunala och regionala verksamheter som är beroende av en väl fungerande samverkan med Arbetsförmedlingen i sina uppdrag. SKR

belyser i yttrandet samverkansbehovet inom olika verksamheter som regeringen behöver omhänderta i den fortsatta beredningsprocessen:

- *Vuxenutbildningen.* Förutsättningar för operativ och strategisk samverkan mellan vuxenutbildningen och Arbetsförmedlingen behöver säkerställas liksom vägledning till enskilda inför, under och efter utbildning.
- *Ekonomiskt bistånd.* Socialtjänstlagen ställer krav på en fungerande samverkan mellan socialtjänsten och Arbetsförmedlingen. Det handlar om smidig informationsöverföring för att kunna bedöma rätten till bistånd samt behov av samråd och samordning kring insatser mot självförsörjning. SKR:s tidigare förslag till regeringen om en översyn av ekonomiskt bistånd behöver omhändertas.
- *Mottagande av nyanlända och etableringen.* För att säkerställa fungerande vägledning och stöd till nyanlända samt etableringsinsatser i hela landet anser SKR, i enlighet med tidigare skrivelse till regeringen, att koordinerande insatser för nyanlända ska kunna utföras av kommuner efter överenskommelse med Arbetsförmedlingen.
- *Samverkan med leverantörer.* Arbetsförmedlingen behöver få ett tydligare uttalat ansvar att ha en aktiv roll i strukturen för samverkan, både strategisk och operativ, mellan kommuner och leverantörer.
- *Finsam.* Det är angeläget att regeringen går vidare med SKR:s förslag om en översyn av Finsam i relation till Arbetsförmedlingens reformering.
- *Samverkan om insatser.* Möjligheter för enskilda att ta del av vissa kommunala insatser parallellt med arbetsmarknadspolitiska insatser och för samverkan i ESF- och andra EU-finansierade utvecklingsprojekt måste säkerställas. Samverkan om insatser behövs också för unga inom det kommunala aktivitetsansvaret och för att öka sysselsättningen i vissa särskilt utsatta målgrupper.
- *Kompetensförsörjning och regionalt utvecklingsansvar.* Samordningen mellan Arbetsförmedlingen, fristående leverantörer och kommunalt och regionalt näringslivsfrämjande aktörer måste belysas och säkerställas så att arbetsmarknadspolitiken bidrar till att minska kompetensbrister i näringslivet.
- SKR tillstyrker förslag om ändrade sekretessregler för Arbetsförmedlingen men efterfrågar ytterligare analys och klargöranden avseende informationsutbyte mellan kommuner och Arbetsförmedlingen och dess leverantörer.
- Regeringen måste löpande komplettera analysen av behoven och konsekvenser för kommuner och regioner i den fortsatta beredningen av den arbetsmarknadspolitiska verksamhetens utformning. SKR uppmanar regeringen och Arbetsförmedlingen att i en rad olika frågor bjuda in SKR till samråd i den fortsatta beredningsprocessen.

Allmänna synpunkter

Brist på tillit och behov av styrning och uppföljning

I den pågående reformeringen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har SKR påängterat vikten av likvärdig service och insatser över hela landet, ändamålsenlig lokal närvaro och förutsättningar för strategisk och operativ samverkan mellan olika berörda aktörer på lokal, regional och nationell nivå¹. Det är något som också lyfts i promemorian men SKR konstaterar att den varken ger svar på hur dessa grundläggande behov ska definieras eller säkerställas. Inriktningen motsvarar i flera delar hur den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska fungera redan idag, men det finns en diskrepans mellan hur den beskrivs, styrs och genomförs.

I SKR:s dialog med kommuner och regioner framkommer tydligt, baserat på erfarenheterna lokalt, att det saknas tillit till att regeringens inriktning får ett genomslag i praktiken genom insatserna från Arbetsförmedlingen och dess leverantörer. Det är en lägesbild som regeringen bör se allvarligt på och besvara i den fortsatta beredningsprocessen genom att tydliggöra hur reglering, styrning och prioritering i Arbetsförmedlingens verksamhet ska säkerställas. Det är angeläget att regeringen i sin uppföljning av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten mer systematiskt tar del av kommuners och regioners lägesbilder och synpunkter.

Individperspektivet och förutsättningar att ta eget ansvar

Enskildas möjligheter och förutsättningar att aktivt ta del av insatser och självständigt kunna verka för att nå målet om arbete och egen försörjning behöver ytterligare belysas i den fortsatta reformprocessen. Utformningen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten måste tydligare ställas i relation till en målgruppsanalys och hur Arbetsförmedlingens organisation, arbetssätt, kontaktvägar inklusive digitala kanaler ska utvecklas och säkerställas.

SKR:s bedömning är att avsaknaden av kontinuitet i kontakten med en arbetsförmedlare eller motsvarande och utökade krav på planering och uppföljning via digitala verktyg, har fått negativa konsekvenser för vissa målgrupper som står längre från arbetsmarknaden, är nyanlända eller har andra särskilda behov. I stället behöver kommuner hjälpa vissa arbetssökande i kontakterna med Arbetsförmedlingen. Förutom en övervältring på kommunala resurser, undermineras kravställningen på den enskilde och arbetssökande fräntas möjligheter att på egen hand efterfråga stöd från Arbetsförmedlingen och ta eget ansvar.

Behov av samråd och samspel mellan olika politikområden och verksamheter

SKR efterlyser att arbetsmarknadspolitiken och reformeringen av Arbetsförmedlingen i högre grad ska samspela med regeringens insatser på andra politikområden, såsom social-, utbildnings-, integrations-, regional utvecklings- och näringslivspolitik.

¹ Bl.a. i [Skrivelse med anledning av det allvarliga läget inom Arbetsförmedlingen, SKR 2019](#)

Ansvariga aktörer för olika verksamheter som berörs av reformeringen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten måste få likvärdiga förutsättningar att genomföra sina uppdrag. För att en bredd av insatser och möjligheter ska kunna tas tillvara måste också olika lokala och regionala perspektiv och behov beaktas.

SKR anser vidare att frågan om enskildas försörjning inte kan uteslutas om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska reformeras i grunden. Det är bekymmersamt att ekonomiskt bistånd genom kommunernas socialtjänst, stick i stäv med dess syfte, har utvecklats att bli en långvarig försörjningslösning för många arbetslösa.

SKR uppmanar regeringen och Arbetsförmedlingen att i en rad olika frågor bjuda in SKR i den fortsatta reformprocessen. Arbetsgrupper och samråd är angeläget inom frågor som berör och samspelar med den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, såsom gymnasieskola och vuxenutbildning, ekonomiskt bistånd, mottagande av nyanlända, näringslivs- och arbetsgivarfrågor samt regional utveckling. Det kommer att främja en hållbar reformering av Arbetsförmedlingen och stärka möjligheterna att uppnå syftet med reformen - att förbättra effektiviteten och bidra till högre sysselsättning och lägre arbetslöshet.

3. Inriktningen för en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet

I promemorian beskrivs en inriktning för den framtida Arbetsförmedlingen. SKR kommenterar i detta kapitel tre delar som utifrån kommuners och regioners perspektiv och ansvarsområden är särskilt angelägna att omhänderta i den fortsatta beredningsprocessen: Lokal närvaro och livvärdighet, kommuner som utförare av arbetsmarknadspolitiska insatser och kommunala verksamheters behov av samverkan med Arbetsförmedlingen.

Bättre lokal närvaro och likvärdig tillgång till service och insatser

- Service och insatser till arbetslösa och arbetsgivare över hela landet

I promemorian konstateras att Arbetsförmedlingen behöver fortsätta arbetet med att säkerställa en ändamålsenlig och väl fungerande lokal närvaro. Det är något SKR vill understryka behovet av och menar att en tydligare styrning från regeringen och följsamhet av Arbetsförmedlingen är nödvändig. Den lokala närvaron måste svara mot det breda uppdrag myndigheten har och fortsatt kommer att ha så som den reformerade verksamheten beskrivs i promemorian.

En utgångspunkt, enligt SKR, måste vara att Arbetsförmedlingens lokala närvaro och tillgänglighet genom andra kanaler och aktörer, planeras och dimensioneras efter en analys av vilka de lokala målgrupperna arbetslösa och arbetsgivare är, och vilka behov de har. Myndighetens praktiska eller organisatoriska behov kan inte i första hand vara styrande för vilka lösningar som genomförs. I analysen av likvärdig service och insatser måste en utgångspunkt också vara förvaltningslagens bestämmelser om myndigheters serviceskyldighet.

I en återrapportering till regeringen bedömer Arbetsförmedlingen att myndigheten genom de insatser som har genomförts, har en ändamålsenlig lokal närvaro.² SKR konstaterar att bedömning skiljer sig mot de erfarenheter kommunerna har: Då inte Arbetsförmedlingen finns tillgänglig lokalt behöver kommuner hjälpa arbetssökande med myndighetens digitala kanaler. Ett exempel är att å ena sidan redovisar Arbetsförmedlingen att 96 procent av utrikesfödda lämnar sin aktivitetsrapportering digitalt, å andra sidan visar en enkät som SKR genomfört att 73 procent av kommunerna i ganska eller mycket hög grad hjälper nyanlända med aktivitetsrapporteringen. I SKR:s dialog med kommuner framkommer också att Arbetsförmedlingen med en begränsad lokal närvaro tappar kunskap om det lokala utbudet av insatser och arbetsgivare och den operativa samverkan i individärenden fungerar dåligt. För vissa grupper arbetssökande får kommuner i praktiken ansvaret för planering och samordning av insatser, till exempel för personer som uppstår ekonomiskt bistånd och är långtidsarbetslösa och nyanlända inom etableringen. Om inte kommuner tar en sådan aktiv roll blir en konsekvens, utöver risken för långvarigt biståndstagande, att vissa grupper arbetslösa erbjuds begränsade eller inga insatser eller riskerar att skrivas ut från Arbetsförmedlingen på grund av att de inte hanterar digitala uppföljningskrav.

- *Uppföljning av likvärdig tillgång till service och insatser i hela landet*

Idag är det Arbetsförmedlingen själv som följer upp utfallet av uppdraget att ha likvärdig tillgång till service och insatser samt en ändamålsenlig lokal närvaro. SKR föreslår att en extern part, t. ex. IFAU, får uppdrag att kartlägga och analysera om den lokala närvaron är ändamålsenlig och om tillgången till service och insatser är likvärdig.

- *Tidsbegränsade kompletterande lösningar för förmedlingsinsatsen*

I promemorian anges att om det tillfälligt inte bedöms finnas ett tillräckligt marknadsutbud av den nya förmedlingsinsatsen, behöver Arbetsförmedlingen under en tydligt avgränsad övergångsperiod, säkra tillgången på annat sätt t ex i samarbete med kommuner. SKR understryker att en sådan samverkan är frivillig för kommuner. Möjligheten att bedriva en verksamhet under temporära förutsättningar är förenat med flera utmaningar och det behöver finnas en reell kostnadstäckning för insatsen i de fall kommuner väljer att gå in i ett sådant samarbete.

Kommuner som utförare av arbetsmarknadspolitiska insatser

SKR instämmer i att insatser som utförs i samverkan mellan Arbetsförmedlingen och en eller flera kommuner kan vara det mest effektiva sättet för vissa arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden att komma närmare ett arbete. SKR välkomnar beskedet att regeringens inriktning att förbättra förutsättningarna för kommuner att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser genom överenskommelselösningar. SKR anser

² [Slutredovisning Likvärdig service i hela landet, Arbetsförmedlingen 2021-10-01](#)

att sådana insatser måste kunna omfatta såväl koordinerande, vägledande och rustande som arbetsplatsnära och matchande inslag vilket behöver tydliggöras i kommande reglering.

SKR anser att insatser för vissa målgrupper i behov av samordnade kommunala och arbetsmarknadspolitiska insatser *i första hand* ska sökas genom dialog och överenskommelselösningar med kommunerna. Forskning styrker att parallella insatser och ett sammanhållet stöd ger en förbättrad progression för målgrupper som står längre från arbetsmarknaden. Kommunerna har en bred kompetens och olika uppdrag som möjliggör ett kvalitativt sammansatt stöd till individer i behov av det. Ett kommunalt uppdrag borgar också för kontinuitet och kommunerna har inte minst starka incitament att lyckas för att öka sysselsättningen, minska utanförskap och sänka kostnader för ekonomiskt bistånd. Aktuella målgrupper för ett sådant sammanhållet stöd bör vara t.ex. personer som redan omfattas av kommunala uppdrag; arbetslösa som uppbär ekonomiskt bistånd och nyanlända inom etableringen. För att avgöra vilka som har behov av insatsen bör den arbetsmarknadspolitiska bedömningen och beslut om anvisning för dessa målgrupper som regel ske i samråd mellan Arbetsförmedlingen och kommunen.

Vissa insatser som ingår i den arbetsmarknadspolitiska verktygslådan är kommunen unika utförare av, såsom extratjänster och studier i den kommunala vuxenutbildningen. Det är därför naturligt att matchning till extratjänster och studier kan utföras av kommuner genom överenskommelselösningar. I det bör även ingå stöd inför, under och efter studier eller extratjänsten. Kompetens som huvudman för vuxenutbildning inklusive studie- och yrkesvägledning, kunskap om lokala kompetensförsörjningsbehov och möjlighet att erbjuda extratjänster motiverar att kommunen är utförare för dessa matchningsinsatser och även mottagare av ersättningen.

SKR vill understryka vikten av att regeringen snarast, och innan en proposition i vår, tydliggör hur insatser genom överenskommelselösningar kan planeras och utformas vid sidan av insatser från anskaffade leverantörer. En tydlig signal och möjlighet vore att omgående genomföra en större pilot med sådana överenskommelselösningar. Den otydlighet som råder riskerar annars att leda till att kommuner rustar ner sina arbetsmarknadsverksamheter utan att alternativ finns på plats. Det drabbar ytterst enskilda, främst de mest utsatta grupperna på arbetsmarknaden med mer omfattande behov av stöd för etablering på arbetsmarknaden.

SKR förutsätter en fortsatt dialog med regeringen om de villkor som ska gälla för överenskommelselösningar inklusive utformningen av den ersättning som ska utgå till kommunerna.

Kommunala verksamheters behov av samverkan med Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingens samverkansuppdrag och samverkansansvar, så som det beskrivs i promemorian, är omfattande och långtgående. Den svarar i stora delar mot SKR:s

syn på behoven av samverkan men SKR:s bestämda uppfattning är att beskrivningen står mycket långt ifrån hur det ser ut i praktiken. SKR har svårt att se hur Arbetsförmedlingen ska kunna uppfylla samverkansuppdraget utifrån hur myndigheten arbetar och är organiserad idag, i synnerhet den strategiska och operativa samverkan kring de målgrupper som står längre från arbetsmarknaden. Det behövs tydliga klagöranden från regeringen hur samverkan ska säkerställas via reglering, styrning genom uppdrag, finansiell styrning samt uppföljning. Samverkansuppdraget behöver också tydligare prioriteras i förhållande till Arbetsförmedlingens övriga uppdrag, vilket bör fastställas både i Arbetsförmedlingens instruktion³ och annan styrning.

Utifrån kommunernas och regionernas perspektiv finns olika typer av samverkansbehov. Det behövs en vidare analys av hur utformningen och genomförandet av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten påverkar förutsättningarna för kommunala och regionala aktörer att genomföra sina uppdrag. Det är något som SKR emotser en fortsatt dialog om med såväl regeringen som Arbetsförmedlingen. Här följer exempel på samverkansbehov i olika verksamheter som behöver hanteras och säkerställas i det fortsatta reformarbetet:

- *Samverkansbehov i vuxenutbildningen*

Samordning av arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken är viktig i reformeringen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. SKR anser att regeringens satsningar på mer utbildning i arbetsmarknadspolitiken i grunden är bra. I rapporten *Anvisad att söka till reguljära studier och sen då?* redovisar SKR förslag till regeringen på ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att satsningarna ska kunna få önskad, och nödvändig, effekt.⁴

Samverkan mellan Arbetsförmedlingen och vuxenutbildningen måste fungera om fler arbetssökande ska komma i arbete genom reguljära studier. Samråd måste ske lokalt om på vilka premisser arbetslösa ska anvisas till utbildning. Arbetsförmedlingen behöver aktuell kunskap om vilka utbildningsalternativ som är möjliga. Behov av stöd och vägledning inför, under och efter utbildning behöver säkerställas. Inför antagning till reguljär utbildning behöver kommunerna veta vilka beslut och överväganden Arbetsförmedlingen har gjort innan beslut om anvisning. Grunden för allt detta är en effektiv och ändamålsenlig strategisk och operativ samverkan med den arbetssökande i fokus.

- *Samverkansbehovet inom ekonomiskt bistånd*

Målgruppen som parallellt har ekonomiskt bistånd och är inskrivna på Arbetsförmedlingen har såväl rätt till som behov av en fungerande samverkan och samordning mellan den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och kommunens socialtjänst. Under 2019 fick knappt 231 000 vuxna individer ekonomiskt bistånd

³ [Förordningen \(2007:1030\) med instruktion för Arbetsförmedlingen](#)

⁴ [Artikel och rapport på SKR:s web publicerad 2021-09-21](#)

varav ungefär hälften på grund av arbetslöshetsrelaterade skäl⁵. Denna grupp arbetslösa är överlappande aktuella inom ekonomiskt bistånd och som arbetssökande på Arbetsförmedlingen. I en rapport uppskattar Arbetsförmedlingen att målgruppen utgör 19 procent av de inskrivna i riket med stora lokala variationer⁶.

För att kommunerna ska kunna att leva upp till de krav socialtjänstlagen ställer när det gäller förutsättningarna att pröva rätten till bistånd och samtidigt stödja den enskilde till egen försörjning, har kommunerna behov av att samverka med bland annat Arbetsförmedlingen. Samverkansbehovet handlar dels om inhämtning av den information som behövs för att kunna pröva rätten till bistånd och undvika felaktiga utbetalningar. Det handlar också om samråd om anvisning till kompetenshöjande verksamhet och samordning av insatser från flera aktörer.

Informationsöverföringen sker idag till viss del digitalt genom SSBTEK. För ett mer ändamålsenligt informationsutbyte är det av vikt att bygga på de system som finns men också sänka de administrativa trösklarna för annan informationsöverföring från Arbetsförmedlingen som idag styrs till en nationell telefoningång. För de delar som är av samrådande eller samordnande karaktär krävs att det finns en fungerande operativ samverkan för att socialtjänsten ska kunna leva upp till lagstiftarens intentioner.

I en skrivelse till regeringen från februari 2021⁷ har SKR lyft behovet av en bred översyn om ekonomiskt bistånd där en del avser att se över hur de enskildas incitament att nå självförsörjning kan ökas och hur samhällets stöd för att gå från ekonomiskt bistånd till egen försörjning vid arbetslöshet kan säkerställas.

- *Samverkan kring nyanländas mottagande och etablering*

Arbetsförmedlingen ansvarar för samordningen av insatser till nyanlända som syftar till etablering i såväl arbetslivet som samhällslivet. Då alla kommuner genom bosättningslagen är skyldiga att ta emot nyanlända för bosättning måste regeringen säkerställa att det statliga etableringsprogrammet fungerar överallt. Kommuner har under flera år lyft brister i etableringsprogrammets genomförande och från 2019 har resultaten sjunkit. I en enkät från SKR till Sveriges kommuner i september 2021 svarar så mycket som tre av fyra kommuner att de i hög, ganska hög eller viss utsträckning aktivt jobbar med samordning av etableringsinsatserna, en uppgift som är Arbetsförmedlingens lagstadgade uppdrag⁸.

I en skrivelse senast i december 2020 uppmanade SKR regeringen att åtgärda brister i Arbetsförmedlingens samordningsuppdrag genom att möjliggöra en kommunal koordineringsfunktion.⁹ Remitterad promemoria ger inga svar på hur en bättre ordning

⁵ [Försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd 2019, Socialstyrelsen 2020](#)

⁶ [Arbetssökande med ekonomiskt bistånd, Arbetsförmedlingen 2021](#)

⁷ [Inspel till aviserad utredning om ekonomiskt bistånd, SKR 2021](#)

⁸ [Lag \(2010:197\) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare](#)

⁹ [SKR 2020 Brister i samordningsansvaret för nyanländas etablering behöver åtgärdas genom kommunal koordineringsfunktion, SKR 2020](#)

i nyanländas etablering ska säkerställas. SKR uppmanar regeringen att hantera frågan i den fortsatta reformprocessen, t ex inom ramen för överenskommelselösningar.

- *Samverkan kring unga som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret*

Genom det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) är kommunerna skyldiga att uppmärksamma och erbjuda insatser till ungdomar under 20 år som inte studerar i gymnasieskolan eller motsvarande utbildning. I första hand ska åtgärderna syfta till att ungdomarna börjar på eller återupptar en utbildning, i andra hand att de får en annan sysselsättning som exempelvis arbete. Samverkan med Arbetsförmedlingen inom ramen för KAA är central. Regeringen behöver förtydliga hur Arbetsförmedlingen kan arbeta tätare med kommunerna för denna specifika grupp unga.

- *Samverkan med leverantörer*

SKR har följt införandet av Arbetsförmedlingens tjänst KROM (Kundval Rusta och Matcha), bland annat genom ett nätverk med de första 32 kommunerna där Arbetsförmedlingen anskaffat fristående leverantörer för tjänsten och börjat anvisa deltagare. I nätverket av kommuner har det framkommit att det är otydligt hur kontaktvägarna ska se ut mellan kommun, Arbetsförmedlingen och leverantörerna. Det finns till exempel utmaningar i samverkan i de kommuner där det finns ett stort antal leverantörer och när Arbetsförmedlingen inte tar på sig ett ansvar för att samordna och underlätta en struktur för samverkan. SKR anser att Arbetsförmedlingen behöver få ett tydligare uttalat ansvar för denna samverkan.

Av promemorian framkommer vidare att anskaffning av praktikplatser och subventionerade anställningar ska utföras av de upphandlade aktörerna. Idag finns ofta lokala överenskommelser om hur kontakter mellan Arbetsförmedlingen och kommunen om praktikplatser ska ske, till exempel genom en kommungemensam ingång. Med många aktörer finns en risk att kontakterna ökar mångfald och att aktörer vänder sig direkt till verksamheterna och första linjens chefer. Risken är att belastningen ökar i verksamheterna och att den övergripande kontrollen minskar över var och hur många praktikplatser och subventionerade tjänster som kan erbjudas. Det riskerar också att försämra kvaliteten i åtgärden.

- *Samverkan inom ramen för Finsam*

Arbetsförmedlingens uppdrag att operativt delta i finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (Finsam) ska enligt promemorian finnas kvar i den reformerade verksamheten. SKR överlämnade i början av 2021 en skrivelse till regeringen om behov av en översyn av Finsam¹⁰. Finsam har en viktig funktion att fylla för individer med behov av insatser för en samordnad rehabilitering. SKR menar att regeringen måste klargöra förutsättningar för partsgemensamt arbete inom ramen för den finansiella samordningen utifrån Arbetsförmedlingens reformerade uppdrag.

¹⁰ [Se över Finsam för att säkra och utveckla stödet till individen i behov av stöd av flera aktörer, SKR 2021](#)

- *Samverkan mellan kommun och Arbetsförmedlingen om insatser*

Utöver överenskommelselösningar där kommuner utför insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen måste insatser för arbetslösa kunna fortsätta att utvecklas och utföras i *samverkan* mellan Arbetsförmedlingen, kommuner och andra lokala aktörer. Här vill SKR peka på vikten av att Arbetsförmedlingens lokala och regionala företrädare, vid sidan av anskaffade insatser och överenskommelselösningar, har mandat att ingå sådana samarbeten. Det finns ett antal exempel över landet där Arbetsförmedlingen den senaste tiden dragit sig ur eller avböjt samverkan och utveckling av insatser med hänvisning till utbudet av anskaffade insatser och konkurrensregler. Möjligheter till samverkan måste säkerställas så att enskilda kan ta del av vissa kommunalt anordnade insatser parallellt med arbetsmarknadspolitiska insatser. Möjligheter till samverkan i ESF- och andra EU-finansierade utvecklingsprojekt måste också säkerställas.

I beskrivningen av Arbetsförmedlingens samverkansuppdrag berörs inte samverkan i insatser som syftar till att öka sysselsättningen i vissa särskilt utsatta målgrupper, till exempel ungdomar och kvinnor som inte har kontakt med någon samhällsaktör. Det bör enligt SKR fortsatt vara ett uppdrag för Arbetsförmedlingen i samverkan med andra aktörer.

- *Kompetensförsörjning och regionalt utvecklingsansvar*

Det är sammantaget otydligt på vilket sätt den reformering som beskrivs i promemorian ska bidra till en bättre fungerande kompetensförsörjning. SKR har sedan lång tid påtalat behovet av samordning av arbetsmarknadspolitiken med näringslivspolitikerna, regionala utvecklingspolitiken och utbildningspolitiken. Inom dessa politikområden finns såväl initiativ, resurser, kunskap och perspektiv som tydligare behöver tas tillvara i en reformering av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Rollfördelningen mellan Arbetsförmedlingen och fristående aktörer i relation till arbetsgivare utifrån deras kompetensförsörjningsbehov är inte tydliggjord i promemorian. Det ges inga svar hur samordningen mellan Arbetsförmedlingen, fristående aktörer och exempelvis kommunalt och regionalt näringslivsfrämjande aktörer ska säkras utifrån ett arbetsgivar- och näringslivsutvecklingsperspektiv.

SKR tillstyrker att behovet är stort av att Arbetsförmedlingen även framöver kontinuerligt och systematiskt tillgängliggör statistik, arbetsmarknadsanalyser och utvärderingar externt. Under de senaste årens förändringar på Arbetsförmedlingen har sedan lång tid etablerade mätmetoder för att identifiera och kvantifiera kompetensbehov hos arbetsgivarna övergetts för mer datadrivna analysmetoder med låg svarsfrekvens från arbetsgivare. Arbetsförmedlingens underlag har använts av en mängd aktörer, inte minst regioner och kommuner. Myndigheten behöver kunna utveckla nya analys- och mätmetoder och ta fram statistikprodukter med en större lyhörighet för behoven hos aktörer utanför myndigheten. Ska myndigheten fortsatt

vara en expertmyndighet på arbetsmarknadsområdet krävs kompletterande kvalitativa metoder.

- *Samverkan med omställningsorganisationerna*

Omställningsorganisationerna börjar jobba med en individ redan innan uppsägningstiden är avslutad, vilket många gånger ger bra resultat. I de fall individen inte har fått ett nytt arbete när uppsägningstiden är slut, ska individen skriva in sig på Arbetsförmedlingen och ta del av myndighetens verktygslåda. I den reformerade arbetsmarknadspolitiska verksamheten bör samverkan säkerställas mellan omställningsorganisationerna och Arbetsförmedlingen i syfte att planeringen hos Arbetsförmedlingen tar vid där omställningsorganisationernas slutar.

4. Sekretess och tystnadsplikt inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Förslag som rör offentlighet och sekretess i promemorian har stor betydelse för kommunernas förutsättningar att samverka på operativ nivå med såväl Arbetsförmedlingen som med leverantörerna. Utan förslag som närmare beskriver förutsättningarna för samverkan och överenskommelselösningar, är det mycket svårt att på ett tillfredställande sätt analysera vad de föreslagna ändringarna vad avser sekretess och tystnadsplikter kommer att innebära.

I relation till Arbetsförmedlingen har kommunerna flera roller och behov av information i samverkan. Promemorian saknar analys och förslag i detta avseende. SKR ser behov av förtydliganden och förändringar i regelverk som gör informationsöverföring till olika kommunala verksamheter möjlig.

SKR anser att det i första hand är i relation till Arbetsförmedlingen kommunerna kommer att verka. Det därför i första hand i den relationen informationsöverföring behöver underlättas, men även leverantörernas möjlighet att lämna information behöver beaktas för att möjliggöra lokala variationer och arbetsätt.

En allt större del av informationen förväntas hanteras digitalt. SKR ser att Arbetsförmedlingen behöver hålla samman utvecklingen av digitala informationskanaler och att utvecklingen behöver bygga på befintliga strukturer och samarbeten. Regelverket behöver möjliggöra en utökad digital informationsöverföring från Arbetsförmedlingen till kommunerna.

Frågor om sekretess, informationshantering och digital informationsöverföring är viktiga delar att belysa i den fortsatta beredningsprocessen. SKR uppmanar regeringen att även i dessa avseenden bjuda in till samråd för att tydliggöra arbetsprocesser som kräver informationsutbyte, specificera informationsbehoven samt identifiera behov av förändringar i regelverk som kan möjliggöra ett nödvändigt informationsutbyte.

Med det sagt gör SKR följande bedömningar om de förslag som presenteras i promemorian.

4.1.4 Sekretess inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

SKR tillstyrker förslaget efter nedan efterfrågade klargöranden.

Den svagare sekretess som föreslås för Arbetsförmedlingen och leverantörer gör offentlighet till huvudregel. Sekretess och tystnadsplikt kommer därmed inte att i lika hög utsträckning begränsa kommuner och regioners möjlighet att inhämta uppgifter från Arbetsförmedlingen och leverantörerna. Sekretesskyddet kvarstår för vissa uppgifter om enskilda – när det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs. Skyddet gäller inte uppgifter som ingår i en myndighets uppgiftsskyldighet (jfr. OSL10:28).

En exemplifiering av uppgifter som inte omfattas av sekretess bör framgå av förarbetsuttalanden till en ny reglering. Ett område där detta är särskilt viktigt för kommunerna gäller förutsättningar att följa upp deltagande i arbetsmarknadspolitiska insatser avseende personer som har ekonomiskt bistånd. Det behöver också klargöras vad i informationsflödet till kommunerna som ska täckas av en uppgiftsskyldighet.

Ett svagare sekretesskydd hos Arbetsförmedlingen och dess leverantörer för uppgifter om den enskilde, påverkar också kommunernas förutsättningar att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen och leverantörerna. Socialsekretessen ger ett väsentligt starkare skydd än det som föreslås gälla hos arbetsförmedlingen varför den enskildes vilja att ge sitt samtycke till att lämna information vidare sannolikt minskar. SKR vill samtidigt peka på risken att detta kan försvåra förutsättningarna för s.k. trepartssamverkan. SKR anser därför att det är nödvändigt att i det fortsatta lagstiftningsarbetet klarlägga vilka förutsättningar som ska gälla i detta avseende för att säkerställa en fungerande samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna.

Hur förutsättningarna för automatisk informationsinhämtning inom ramen för SSBTEK förhåller sig till de olika nivåerna av sekretessreglering behöver också klarläggas. SKR vill understryka behovet av att den föreslagna sekretessregleringen inte lägger hinder i vägen för ökat digitalt informationsutbyte och fortsatt utveckling av SSBTEK.

Av promemorian framgår att det i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kommer att ingå insatser som kan utföras av fristående aktörer, t.ex. leverantörer, kommuner, arbetsgivare och idéburna aktörer, eller i Arbetsförmedlingens egen regi. I förslaget omfattas hela den arbetsmarknadspolitiska verksamheten av det svagare sekretesskyddet. Det omfattar därmed informationsflöden som är viktiga inte bara i relationen till Arbetsförmedlingen och dess leverantörer – utan också i förhållande till andra samverkande aktörer som kommuner och regioner. SKR vill framhålla vikten av exempel och tydliga uttalanden om information som fortsatt ska skyddas. Med hänsyn till det stora antalet aktörer som ska förhålla sig till en ny reglering framstår det som särskilt angeläget att underlätta tillämpningen.

4.3 En särskild sekretessbrytande bestämmelse införs för Arbetsförmedlingen

I avsnittet behandlas Arbetsförmedlingens möjlighet att lämna vidare information till leverantörer i den utsträckning som informationen behövs för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag och en lagreglerad tystnadsplikt.

SKR har inget att invända mot förslaget i sig men vill peka på att den krets som omfattas av den motsvarande tystnadsplikten hos leverantörerna är ottydligt formulerad i förslaget till lagtext och bör klargöras.

5.2 Leverantörers skyldighet att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen

SKR tillstyrker införandet av en uppgiftsskyldighet men vill lyfta fram kommunernas ovan nämnda behov av uppföljning av de egna insatserna i förhållande till det leverantörerna gör. I det sammanhanget är det angeläget att sekretessregleringen inte hindrar samverkan genom ett strypt informationsflöde.

8. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

De föreslagna författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2022.

SKR har förståelse för att lagstiftningsprocessens gång men vill betona behovet av samlade och snabba åtgärder på det arbetsmarknadspolitiska området.

9.5 Konsekvenser för kommunerna

SKR har ovan redogjort för hur en rad uppdrag som kommuner och regioner ansvarar för i hög grad påverkas av, och kan påverka och stärka, den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En fungerande samverkan och samordning mellan Arbetsförmedlingen och olika verksamheter i kommuner och regioner är central för en hållbar reformering av Arbetsförmedlingen. Regeringen behöver i den fortsatta beredningen löpande komplettera analysen av konsekvenser för kommuner och regioner utifrån de vägval som görs i reglering, styrning genom uppdrag och finansiell styrning av Arbetsförmedlingen. Även i detta avseende uppmanar SKR att regeringen bjuder in till dialog och samråd i den fortsatta processen.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knape
Ordförande